جەمال شارباژێری بۆ ڕاشکاوی دەدوێت.. دیمانە: تەلار تاهیر

بەوادەکەم هەریەکێک لە ئێمە ناو و بەرهەمی مامۆستا جەمال" مان نەبیستبێت، کە یەکێکە لە شاعیرە دیارەکانی ناو شیعر و ئەدەبیاتی کوردی و یەکێک بووە لە ئەندامە سەرەکییەکانی گرووپی ڕوانگەش لەساڵەی ١٩٧٠، ئەگەرچی کەم تا زۆر بە ژیان و بەرهەمەکانی ئاشناین بەڵام دیسانەوە بە پێویستم زانی لە دیمانەیەکدا کەمێک پرسیاری ئاراستەی بکەمەوە، چونکە هەندە بابەت هەیە لای ئێمە تا ئێستا بە ناڕۆشنی ماونەتەوە و جێگای پرسیارن

- ئایا شیعرەکانت تا ئاستێك بەرەو ڕێبازی کلاسیکی بردووە؟

  نا کلاسیکی قۆناغی نالی و جەزیری و خانی و هاوڕێکانی ، ئێمە لە دوای گۆران ڕێچکەی تازەگەریمان گرتووە، بەتایبەتی گۆڕانخوازەکان لە دوای حەفتاکانەوە کە سەری هەڵدا، شێرکۆ بێکەس و پەشێو، دوایی من دەستم کرد بە نوێخوازی. بەداخەوە کتێبەکان و ئەو شتانەت نەدیوم، گۆڤاری مانگانەی ڕێڤار کە چوار ساڵ پێش ئێستە دەزگای سەردەم بڵاوی کردەوە لەبارەی من ، شێرکۆی نەمر دانی پێدا دەنێت کە پێش ئەو دەستم پێکردووە، کتێبی "نامەکان"یش هەمان دەزگا لەو ساڵەدا بۆیان چاپ کردم و زانیاریی زیاتریان تێدایە.

- ڕاستە یەکێکی لە شاعیرە نوێخوازەکان، بەڵام وا هەست دەکەم بەمدواییانە بەرەو ئەو ڕێبازە هەنگاوت ناوە، بەهەرحاڵ. کاتی خۆی گرووپێك هەبوو بە ناو "جەماعەت کەرکووك " فازڵ عەزاوی و سەرگۆن پۆڵس و هتد .. فازڵ عەزاوی دەڵێت گرووپی ڕوانگە لاسایی ئێمەیان کردەوە، ئایا ئەم قسەیە تا چەند ڕاستە؟

  بۆ لاسایی ئەوان بێت؟ لە عێراق گرووپ هەبوو وەك ئێمە نوێخواز بوون، ڕوانگە تەنیا بەیاننامەیەك بوو بڵاومان کردەوە، لەلایەن پێنج شاعیر و چیرۆکنووسی نوێخواز کە بەرهەمی نوێمان دەنووسی و بڵاومان دەکردەوە، خۆ ڕوانگە ئێمەی پێنەگەیاند، ئێمە دروستمان کرد، عەرەبەکانیش نوێخوازەکانیان گرووپیان دروست کرد، بە چ ناوێك بووە بیرم نەماوە، بەڵام ئەوانیش پێش گرووپەکەیان شتی نوێیان دەنووسی، واتە گرووپ نەیکردن بە نوێخواز وەك ئێمە.

▪ بەچی شاعیرێکی تازەی ئەم سەردەمە سەرسامی؟
ئەمە شەست و حەفتاکانە؟ بۆ ئێستە لەم دۆخە ئاڵۆزەی عێراقدا هیچی ئەوتۆ نابینم و نابیستم، بۆ کوردستان شتی قوبادی جەلیزادەم بە دڵە. تازە پێگەیشتوویش نیم سەرسامی کەس بم و شتیان لێوە فێر بم.

▪ لە ژیاندا بەختەوەری ؟
بەڵێ لە ژیانیشمدا زۆر خۆم بە بەختیار دەزانم کە ژیانم بۆ کەس نەبووە.

▪ تا ئێستە نامەی ماستەر و دکتۆرا لەسەر بەرهەمە شیعرەکانت وەرگیراوە؟
دکتۆرام نەبیستووە، بەڵام بڕوانامەی دواساڵی زانکۆ/ بەشی کوردی، سێ خوێندکاری هەولێرم پێ گەیشتووە و باسەکانیشیانم لایە کە پرۆفیسۆر دکتۆر مارف خەزنەداری خوالێخۆشبوو سەرپەرشتی کردبوون. لە زانکۆی سلێمانیش چەند قوتابییەك بڕوانامەیان لەسەر من هەبووە کە ناویان لام هەیە.

▪ وەك دەزانین پێشتر عاشق بووی ، ئایا هیچ عەشقێك توانیویەتی جێی عەشقی یەکەمت بۆ بگرێتەوە؟
بەڵێ پەری دووەم لە بەریتانیا یەکەمی لە بیر بردمەوە، بەڵام نەگەیشتە هاوسەرگیری و لە یەك ترازاین، گوناهەکەش لەوەدا بوو ناکرێ لێرەدا باس بکرێ، بەڵام ئەشقی سێیەم هەردووکیانی خستە چاڵەوە و لە بیرم چوونەتەوە ، مەگەر کەسێکی تر ناویان بێنێت بیرم بکەونەوە. سێیەم دوا خۆشەویستی ژیانمە تا نەمانمە، ببوورە ناتوانم ناوی بێنم .

▪ بەڵام شیعرەکانت بە گشتی بۆنی عەشقی یەکەمیان لێ دێت، بەختیار عەلیش لە گوتەیەك دەڵێت: مرۆق بۆ ئەبەد بۆنی عەشقی یەکەمی لێ دێت. روونکرنەوەیەکت هەیە بۆ ئەمە؟
من ئینکاری لێ ناکەم، لە چاوپێکەوتنی تریشدا ئاماژەم بۆ کردووە، زۆرترین هۆنراوە ئاشقاوییەکانم بۆ ئەو بوون، بەڵام قەدەر لێکی کردین و بەڵێن و وەفای شکاند، لە دوای هاوسەرگیری بە خزمێکی خۆی بە تەواوی هەستی خۆشەویستیم سڕایەوە بۆی.
نەخێر تا ئەبەد بۆنی ئەوم لێ نایەت، بەڵام ناتوانم ئەوانەی کاتی خۆی بۆم نووسیون بیانسڕمەوە، تازە چوونە ئەرشیفەوە و هەیشیانە کراون بە گۆرانی.

▪ ئایا لە نیشتمان تۆراوی وا بەڵێنی گەڕانەوەی هەمیشەیی نادەی؟
نا نەتۆراوم، کوردستانی گەورە واتە دەوڵەت، خەونی لە

مێژینەمە، بەڵام مادام تەنیام و نیمە، واتە هاوسەرم نییە، ئێرەم باشترە.

- عەبدوڵا پەشێو، لەتیف هەڵمەت و شێرکۆ بێکەس، بە کورتی لەسەریان بدوێ؟

درووود بۆ گیانی شێرکۆی مەزن هاوڕێی تەمەن بووین، سوارچاکێکی گەورەی هۆنراوەی کوردییە. پەشێو زمان ناسکە، تووڕەیە لە دەسەڵاتی کوردی و هاوڕێی دێرینی ساڵانی شەستەکانمە.

هەڵمەت وەك كەركووكی و گەرمیانییەكی نەبەز دوای حەفتاكان سەری هەڵدا، بە گڕوتینەوە لە مەیدانەكەدا خۆی سەپاند، یەكێكە لە دەنگە دیارەكانی هۆنراوەی نوێی كوردی، بە زبانی خۆیشم نەبێ، پێش هەرسێكیان حزوورم هەبووە و خۆیان پێ ناساندووم، رێزم هەیە بۆ بەرهەمەكانیان.

ئەگەر هاتم گوایە بە ناوی چاوە دێم
بۆ چا نایەم بۆ بینینی ئەو چاوە دێم

چی شتێك لە پشت ئەم دێڕە شیعرە جوانەوە خۆی مەڵاس داوە؟

بۆ كەسێكی تایبەتم نەنووسیوە، بەڵام هیوایەتمە وشەیەك و دوو مانا بەكار بێنم، وەك ئەو وشەی مادامەكە لەم چاوپێكەوتنە چووەوە رامێكمەوە، ئێستە نایەنەوە یادم، بەس جەلال وێژەیی برام رەچاوی كردووم و پێشم گوتووە لە دێڕێكدا دەڵێم

دە دەی دە دەی
كەی سەد دە دەی
یان
ئەو كوردپەرستە
ئەو لاوە
ژیان دەخاتە ئەو لاوە
ئەو دێڕەی ئاماژەشت پێ كرد شتێكە لەم بابەتە

- لەوەتەی بیستوومە و خوێندوومەتەوە لەسەر گرووپی ڕوانگە لە رۆژنامە و گ□قار و لێكۆڵینەوەكان ، دەڵێن گرووپێكی ئەدەبی و سیاسی بوو، ئایا وا بوو؟ یان تەنیا ئەدەبی بوو؟

گرووپێكی ئەدەبی بوو، بەڵام لایەنگران هەموو سەربە كێشەی نەتەوەیی بوون، دوای ١٩٧٥ كە شەڕی پێشمەرگە و سوپای عێراق دەستی پێ كردەوە، هەموو چووینە ریزی شۆڕشەوە.

- مامۆستا نەتانتوانی درێژە بە گرووپەكە بدەن، واتە ڕێ لە

نەمانی بگرن؟
تۆ چی دەڵێی، گرووپەکەمان خۆ خۆی نەسڕیوەتەوە، هەر لە گۆڕەپانەکەدا مابوو، بەڵام بەعس چاودێری دەکردین، بۆیە بە ئاشکرا کۆ نەدەبووینەوە.

- باشە خۆ ڕوانگە خۆت گوتت گرووپێکی سیاسی نەبوو، ئیتر بۆچی حکوومەتی بەعس بەدواتانەوە بوو؟

وەك گوتم، چووینە ناو پێشمەرگەوە و لە کۆتایی ١٩٧٥ بە لێبوردنی گشتیی هەموو گەڕاینەوە ناوشار و بە ئاشکرا نەماندەوێرا کۆ ببینەوە، چونکە چاودێری دەکراین.

- جگە لە شیعر، بۆ بابەتەکانی تری نووسین نەپەڕیتەوە وەك چیرۆك و ڕۆمان یان وەرگێڕان؟

ژوانگەی هەژان و ژان ڕۆمانێکی شیعرییە، بنکەی گەلاوێژ بۆی چاپ کردم، خۆ من جگە لە شیعر، بابەتی بیرەوەری دەنووسم، چەند کتێبکی نوێم بۆ تایپ کراوە کە ئامادەی چاپن و هەمەچەشنن، بۆ چیرۆکیش کەسی خۆی هەیە و من چیرۆکنووس نیم.

- وەسیەتی دوای مردنت چییە؟

حەزم لەو پرسیارە نییە چونکە کەسێکی ژیاندۆستم، ئێستە نامەوێ بیر لەوە بکەمەوە.

- چی بەرهەم و نووسینێکت لە بەردەستە یاخۆ پڕۆژەی داهاتووی نووسین و شیعرت چییە؟

سێ بەرهەمی شیعریم لە بەردەستە، دوو نامیلکە و دیوانێك، لەگەڵ بەشی دووەمی کتێبی “نامەکان” خوا یار بێت لە دەرفەتێکدا بە چاپیان دەگەیەنم.

- گەلاوێژی ٢٠٢١